

Herdenking Verkeersslachtoffers
Zondag 19 november 2017
In Zalencentrum Huis het Bosch te Lexmond

De muziek werd verzorgd door het duo “HuttenHendriks”, Marlot Hendriks en Koen Hutten
*De foto op de omslag toont de lege stoelen, die symbool staan voor de omgekomen verkeersslachtoffers.
 Daar hadden mensen moeten zitten!*

PROGRAMMA

‘Omgaan met een veranderd leven!’

Woorden van Welkom en Opening door **Caroline Reindl**

Voorzitter van de Vereniging Verkeersslachtoffers (VVS)

Muziek: “Milonga” van Jorge Cardoso (1949)

Toespraak van de heer Maks van Middelkoop

Wethouder Verkeersveiligheid van de gemeente Zederik

Muziek: “Nänien” van Johann Kaspar Mertz (1806 – 1856)

Bijdrage van Marten Buis, nabestaande

Bestuurslid van de Vereniging Verkeersslachtoffers

HERDENKING VAN VERKEERSSLACHTOFFERS

Het voordragen van namen

* Twee minuten stilte

* Bloemlegging

Muziek: “Flow My Tears” van John Dowland (1563 – 1626)

Bijdrage van Ina Terlouw, verkeersslachtoffer

Lid van de Vereniging Verkeersslachtoffers

Muziek: “Ciaccona” van Sylvius Leopold Weiss (1687 – 1750)

Toespraak van de heer prof. dr. Antony Pemberton

Victimoloog en directeur van “Intervict” van de Universiteit van Tilburg

Sluiting door **Caroline Reindl**

Voorzitter van de Vereniging Verkeersslachtoffers

Slotmuziek: “El Noi de la Mare” van Miguel Llobet (1878 – 1938)

Na afloop is er tot 16:30 uur gelegenheid tot informeel samenzijn en om na te praten.

De muziek wordt verzorgd door Marlot Hendriks en Koen Hutten

**De Herdenking Verkeersslachtoffers 2017 wordt financieel mogelijk gemaakt door
Interpolis en door de provincies Friesland, Groningen, Gelderland en Overijssel**

Woorden van welkom en opening door Caroline Reindl

Dames en Heren, geachte aanwezigen,

Welkom op de Herdenking Verkeersslachtoffers. Sommigen van u komen van dichtbij, maar er zijn ook mensen, die een hele lange reis hebben moeten afleggen om hier naar toe te komen. Allemaal welkom!

Het is alweer de 22^e keer, dat wij de nationale Herdenking Verkeersslachtoffers organiseren. Het is goed, dat wij in Nederland maar ook in de hele wereld op de 3^e zondag in november stilstaan bij de slachtoffers in het verkeer. Het is dan ook eigenlijk een wereldwijde herdenking! En ik denk, dat velen van u niet alleen vandaag aan de dierbaren denken, die er niet meer zijn of aan het moment, dat alles ineens anders werd. Ik denk, dat u heel vaak aan die dag terugdenkt! Het thema van deze Herdenking is "Omgaan met een veranderd leven !". Want hoe ga je om met je leven, wanneer het in één klap zo anders wordt? Wanneer degene, die je zo liefhad, er niet meer is? Of wanneer je leven door het verkeersongeluk ineens zo anders is geworden?

Ik kwam een gedichtje tegen over een omgekomen verkeersslachtoffer:

Het is van Bert Schierbeek en het heet "Ik denk":

*Ik denk
als het regent
laat ze niet nat worden
en als het stormt
vat ze geen kou*

*En ik denk ook
dat dat denken
niet helpt*

*Want je wordt nooit meer nat
en je vat nooit meer kou*

*Want het regent
noch waait ooit
meer voor jou*

Daar word ik stil van...! Wij, de leden van de Vereniging Verkeersslachtoffers, hebben oog voor het leed, dat ons hier bij elkaar heeft gebracht, maar de vereniging probeert ook om voor toekomstige generaties het verkeer wat veiliger te maken. En om voor overlevende slachtoffers het leven wat leefbaarder te maken. Wij zijn een groep ervaringsdeskundigen en wij zeggen: "laat alsjeblieft een ander niet overkomen, wat ons is overkomen!" Gelukkig zijn er steeds meer mensen, die dat met ons eens zijn.

We hebben , hier in de zaal, een aantal stoelen leeg gelaten. Die lege stoelen staan symbool voor de mensen, die er niet meer zijn... Daar hadden mensen moeten zitten!

Naast de Herdenking van slachtoffers, die ook vandaag weer centraal staat in het programma, hebben we toespraken van slachtoffers, die hun verhaal vertellen, maar ook van de heer Maks van Middelkoop, wethouder Verkeersveiligheid van de gemeente Zederik en van de heer prof. dr. Antony Pemberton, directeur van het instutuuut Intervict van de universiteit van Tilburg.

Eerst gaan we luisteren naar muziek. Net als vorig jaar hebben we het gitaarduo Hutten-Hendriks, Koen Hutten en Marlot Hendriks, bereid gevonden om deze Herdenking Verkeersslachtoffers muzikaal te omlijsten. Zij ontroerden ons vorig jaar met hun muziek en we zijn heel blij, dat ze er dit jaar weer zijn. Zij gaan voor u spelen ***"Milonga" van Jorge Cardoso.***

Na de muziek gaan we luisteren naar de heer Maks van Middelkoop, van de gemeente Zederik.

Ik wens u een goede Herdenking toe !

Dank u wel

Toespraak van de heer Maks van Middelkoop

wethouder Verkeersveiligheid in de gemeente Zederik

"Verkeersveiligheid in dorpen"

Geachte aanwezigen,

Vanaf 2000-2014 hebben allerlei maatregelen landelijk geleid tot een doorlopende daling van het aantal verkeersdoden. Het toegenomen gebruik van veiligheidsgordels, kinderzitjes en airbags in auto's en de inrichting van wegen (rotondes, woonerven, verkeersdrempels) hebben hiertoe bijgedragen. Ook de verlaging van de maximumsnelheid van 50 naar 30 km/uur binnen bebouwde kom en verlaging van 80 naar 60 km/uur op buitenwegen hadden effect.

Uit onderzoek van het CBS (2016) bleek dat in 2015 het aantal verkeersslachtoffers echter weer is gestegen. Een schokkende trendbreuk. Met name het aantal oudere slachtoffers is opvallend. 34% van de verkeersdoden was ouder dan 70 jaar.

Als ik even inzoom op de gemeente Zederik dan zijn er van 2006-2016 *zeven* dodelijke verkeersongevallen geregistreerd, waarvan 1 op de snelweg A27 en 6 in het landelijke gebied. In de afgelopen 2 jaren kwamen er *geen* dodelijke verkeersongevallen voor in onze gemeente.

Vorig jaar is uit het inwonerspanel in onze gemeente gebleken dat bijna tweederde van de respondenten verkeersveiligheid één van de belangrijkste items vonden. Het hoofddoel van de gemeente is om *de verkeersveiligheid te verhogen* en daarom was dit signaal reden om ons beleid nog eens goed tegen het licht te houden. Ondanks dat de harde cijfers er geen aanleiding toe gaven, juist in tegendeel.

Een aantal maatregelen zijn doorgevoerd :

- ANPR-camera's (autom.nummer plaat registratie) zijn geïnstalleerd;
- een campagne tegen hard rijden (snelheidsdisplay's op drukke wegen);
- maatregelen t.b.v. de veiligheid van fietsers, wandelaars en schoolkinderen (sinds 2012).

Opmerkelijk is dus dat op basis van de feiten er in onze gemeente weinig aan de hand lijkt, maar dat desondanks bijna 2/3 van de inwoners zich zorgen maakt over de verkeersveiligheid. Het gaat dus om het **veilig voelen**.

Ik noemde zojuist de opmerkelijke landelijke stijging van het aantal oudere verkeersslachtoffers. Alhoewel dit wel te verklaren is (er zijn door de vergrijzing veel meer ouderen en meer ouderen nemen actief deel aan het verkeer) is het toch iets waar

extra aandacht aan gegeven moet worden. Ouderen zijn lichamelijk kwetsbaarder dan jongeren en medicijngebruik of dementie kunnen extra risicofactoren zijn. Mede omdat uit analyse blijkt dat de meeste oudere verkeersslachtoffers vallen *binnen de bebouwde kom en in hun eigen woonplaats*. Daarmee is dit een grote verantwoordelijkheid voor het gemeentebestuur.

Hier is al onderzoek naar gedaan door het Centraal Bureau voor de Statistiek, die komt ook met een aantal suggesties / maatregelen:

- (Techniek) e-bikes instellen op een lagere maximumsnelheid;
- (Regelgeving) verplicht volgen van een cursus elektrisch fietsen/scootmobielen;
- (Regelgeving) verplicht dragen van een fietshelm;
- (Gedrag) tijdens de spits niet de weg op gaan;
- (Gedrag) goed uitgerust met de auto de weg op gaan;
- (Gedrag) geen smartphone gebruiken tijdens rijden.

Landelijk is daarbij een doelstelling bepaald om het aantal doden in het verkeer per jaar (2016: 629) terug te brengen < 500 in 2020. Dit vraagt ook om een concrete lokale gemeentelijke doelstelling. Wat mij betreft mag dat zijn: **in de dorpen van Zederik 0**.

Vorig jaar is in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden een actieprogramma *Verkeersveiligheid en Gedragsbeïnvloeding 2017-2019* opgestart. De focus is gericht op **educatie en gedrag**. Het regionale actieprogramma kent de mooie titel "*Maak van de Nul een Punt*" vanuit de beleidskeuze dat ieder verkeersslachtoffer er één teveel is en dat een verkeerssysteem *zonder verkeersongevallen* de norm moet zijn.

Binnen dit programma zijn voor ouderen (+60 jaar) speciale trainingen ontwikkeld op het gebied van autorijvaardigheid, scootrijvaardigheid, vaardigheid elektrische fietsen en verkeersregels, met als doel senioren zolang mogelijk zelfstandig en veilig aan het verkeer te kunnen laten deelnemen.

Ten aanzien van *terugdringen van ongewenst gedrag* heeft onze gemeente inmiddels 2 keer -in nauwe samenwerking met de plaatselijke scholen en de politie- automobilisten die te hard reden direct aangesproken en hen gewezen op de mogelijke gevolgen van hun rijgedrag. Voor komende woensdag 22 november staat deze actie weer gepland. Dit keer op de kruising Broekseweg-Parallelweg te Meerkerk. Dit blijkt goed te werken.

Tenslotte.

Tot voor kort wist ik niet af van het bestaan van deze jaarlijkse Herdenking van Verkeersslachtoffers. Nu dus wel. Het is voor mij een eer hierbij aanwezig te mogen zijn. We kunnen en moeten er alles aan doen om te voorkomen dat er ongelukken gebeuren en we hopen er nooit mee te maken te krijgen, maar als het dan toch gebeurt, dan is het heel goed en waardevol om hier jaarlijks een moment, zoals vanmiddag, bij stil te staan.

Ik wens alle nabestaanden veel sterkte toe en dank u voor uw aandacht.

Maks van Middelkoop, Wethouder gemeente Zederik

Bijdrage van Marten Buis, nabestaande

Het is echt heel raar om ineens mijn eigen vader te zien in een lange rij foto's van mensen. Lichte paniek breekt uit en ...

Ik neem u mee terug naar een warme zondag 2 augustus ruim twee jaar geleden al (soms pas.....)

De telefoon gaat, Pa belde om te zeggen dat hij ging fietsen die middag, de polder in. Hij had zich goed voorbereid: zonnebrandcrème en petje op en flesje water mee. Gelukkig zat in zijn portemonnee ook altijd een identiteitsbewijs en een lijstje met namen en nummers.

Goed een uur later gaat de telefoon weer, het ding lag aan de oplader. Mijn vrouw Yvonne nam op. Meteen paniek, het is een broeder van de ambulance, ze waren onderweg naar UMC. Pa was aangereden, op zijn hoofd terecht gekomen. Ik hoorde iets over reanimeren en vroeg nog of het levensbedreigend was. Hij moest dat beamen...

Dan snel handelen en bellen, mijn zus gesproken, ze komt uit Deventer. In het ziekenhuis moeten we eerst nog wachten voordat we bij Pa mogen, dat lijkt lang te duren. Ze hebben hem niet naar de operatiekamer gebracht, dat is geen goed teken denk ik.

De neuroloog vertelde over het letsel dat op de scan te zien was geweest. Er zou een zeer kleine kans op herstel zijn na vele moeilijke operaties en in het geheel geen gunstige vooruitzichten op herstel tot een normaal leven. Verlamming, blindheid, diep, nog onbekend, hersenletsel. Tijdens dit slecht-nieuws gesprek het besluit genomen om geen MRI scan te laten maken, niet meer te opereren, maar Pa in principe te laten gaan. Wij waren in de gelukkige omstandigheid dat we zeker wisten wat mijn vader wilde, wat hij had gewild en wat niet... Daar hadden we het over gehad, nog maar een jaar eerder. Eén voor één vertrekken de co-assistenten. Daarna weer wachten, Ik blijf heel rustig en intens, dit is het dan...

Dan pas Pa teruggezien, op de intensive care ligt hij daar, buiten kennis, hoofd in een blauw blok, zijn nek zou gebroken zijn. De verpleegkundige is nog bezig om hem wat te fatsoeneren, desondanks is er bloed te zien. Ineens lijkt alles anders. Ik praat tegen hem.

Mijn zus is er ineens ook, een tweede gesprek volgt. We zijn het met elkaar eens, dat had ik wel verwacht. We kregen de scan van de schedel te zien, wat vreemd genoeg geruststelde. Dit bood geen hoop meer. We besloten dat hij nog wel donor mocht zijn, daar had hij zich voor geregistreerd. Helaas, de situatie verslechtert snel, het donor traject gaat niet meer lukken. Er rest ons niets anders dan de life-support uit te zetten... De dokter komt terug, luistert aan de borstkas en ineens condoleert ze me. Dat is bizar.

Wat nu? Familie en vrienden bellen, onze oom die in het buitenland woont, de buren. Thuisgebracht en dan een slapeloze nacht die volgt.

Maandag uitvaart regelen, net zo als bij onze moeder: crematie, kaart, muziek en bloemen... Ik voel die dagen een sterke behoefte om te praten bij vrienden van Pa en bij de burens langs te gaan.

Op woensdag met de politieman naar de plek van de aanrijding gegaan. Midden in de Eempolder, tussen Eemnes, Baarn en Bunschoten. Hij kwam er graag, deed vrijwilligerswerk bij de vogelbescherming, kievit, grutto.... Hij voelde zich er thuis, zo zag de omgeving van zijn jeugd in Friesland er ook uit.

Op vrijdag was er het afscheid bij de uitvaartondernemer. Het viel mij mee hoe Pa er bij lag, het viel anderen tegen. Daarna in de tuin bijeenkomst met vrienden, ik hou een toespraakje, het is best gezellig.

Zaterdag de uitvaartplechtigheid in Bilthoven, Den en Rust. Het was warm, de buitendeuren stonden open, er vloog een bij naar de bloemen uit Pa's tuin. We moesten hem daar achterlaten, dat vond ik een vreselijk moment.

Geeft best spanningen zelfs in een goede relatie, de een denkt wat als het niet zo gegaan was maar anders, de ander wil praktisch bezig zijn met wat er allemaal nog meer gaat komen, geregeld moet worden met het huis, de erfenis, notaris, een rechtszaak, schade-afhandeling. Veel keuzes moeten maken en zonder ruggespraak met mijn vader dan...

Gesprek met schade-vaststeller die het dossier zo snel mogelijk wil sluiten. Het enige wat je daar tegenover kunt stellen is heel veel geduld. Letterlijk een geluk bij een ongeluk was dat de aansprakelijkheid werd erkend, mijn vader kwam van rechts, had voorrang en er waren getuigen.

Slachtofferhulp belde gelukkig af en toe en dat gaf steun. De veroorzaker hebben wij gesproken bij slachtoffer in beeld. Hij was geen monster of zo, had gelukkig niet gedronken of met mobieltje zitten spelen. De plek van het ongeluk is midden tussen de weilanden, geen huis, geen boom te zien. Polderblindheid noemen ze het... Geen reden voor een ongeluk, maar dan moet je wel een beetje opletten natuurlijk.

De officier van justitie probeerde ook ons wijs te maken dat ze zich kon voorstellen hoe wij ons moesten voelen. Ik zei dat ik voor haar hoopte dat dit niet waar was... Ons ongeval was slechts een overtreding, geen verkeersmisdrijf, dus ook geen spreekrecht. Ik was nog naar de zitting van de rechtbank geweest waar een slecht toneelstukje werd opgevoerd over 'een zwarte dag' Het vonnis was een boete van 600 euro en drie maanden voorwaardelijke ontzegging van de rijbevoegdheid, conform de eis. Teleurstellend.

Vorige zomer ben ik lid geworden van het bestuur van de Vereniging Verkeersslachtoffers.

Ik herinner me mijn vader met grote dankbaarheid en merk een grote leegte, sterk gemis.

Namen noemen

- **Jeroen Schut**, 12 jaar
- **De heer en mevrouw Van Moorsel-Dirks**, 52 jaar en 48 jaar
- **Nassim Douiri**, 3 jaar
- **Laura Bertina Maaks**, 40 jaar
- **Claudia van der Meer**, 27 jaar
en haar ongeboren kindje van 7 maanden
- **Nathalie van der Meer**, 22 jaar
- **Wilco Nijhuis**, 21 jaar
- **Ysabelle van Jaarsveld**, 19 jaar
- **Bram Klokgieters**, 19 jaar
- **Dion Pieper**, 19 jaar
- **Gerrit van Weert**, 51 jaar
- **Hotze Buis**, 83 jaar
- **Klaas Jan Balkema**, 30 jaar
- **Jeanet Balkema-van Beek**, 28 jaar
- **Nina Zweistra**, 16 jaar
- **Guus Bekker**, 24 jaar
- **Talitha Roelofs**, 17 jaar
- **Theo Elfrink**, 91 jaar
- **Cor Coljee**, 63 jaar
- **Davey de Jonge**, 30 jaar
- **Mare Welkers**, 22 jaar
- **Cornelis Visser**, 57 jaar
- **Karin Westrik**, 37 jaar

- **Erwin van der Oort**, 43 jaar
- **Ton Veltman**, 21 jaar
- **Margriet Renken**, 15 jaar
- **Richard Alexander Entjes**, 30 jaar
- **Kirsten Karola Klement**, 18 jaar
- **Wij herdenken ook alle verkeersslachtoffers**, die vandaag niet met naam genoemd zijn!

Twoe minuten stilte

Bloemlegging

Door de volgende instanties :

• Namens de overkoepelende Europese Federatie (FEVR) ,	de heer T.B. Bouwman
• Namens de ANWB,	mevrouw Y Matthijssen
• Namens de universiteit van Tilburg,	de heer prof. dr. A. Pemberton
• Namens de gemeente Zederik,	de heer M. van Middelkoop
• Namens de organisatie Zereen,	mevrouw P. van Jaarsveld

De officiële instanties willen op deze manier hun medeleven en steun betuigen aan de verkeersslachtoffers en hun naasten.

Bijdrage van Ina Terlouw,
verkeersslachtoffer

Goedenmiddag iedereen,

Wat fijn, dat ik ons verhaal hier mag vertellen.

Een klein stukje over wie ik ben of eigenlijk over wat ik deed.

Mijn naam is Ina Terlouw, woon in Gorkum, kom uit Goudriaan.

Ik ben 51 jaar, was op de dag van het ongeluk 1 maand 50.

Ik ben een actief iemand, werkzaam op de kinderboerderij in Gorkum. Helemaal op m'n lijf geschreven. Mijn werk was de dagelijkse verzorging van de dieren en het begeleiden van mensen met een beperking of zoals het zo mooi gezegd kan worden, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Dit werk heb ik niet altijd gedaan. Ik kom uit de zorg en ben op mijn 43ste omgeschoold naar landbouw zorg. Ik heb op mijn 43ste dus nog leren melken en was helemaal in mijn element.

Naast mijn werk ook actief een mens. Ik zong in een Gospelgroep, hield van wandelen, fietsen, tuinieren, mee in en rond het huis klussen en probeerde mijn steentje bij te dragen binnen de kerk. Onze vakanties brachten we in een tent door op eenvoudige campings. Ons stukje grasveld voor de tent was onze tafel. De tent was zo hoog, dat als ik op mijn knieën zat, ik rechtop kon zitten. Onze stoelen waren zitlappen en toen we op de luxe tour gingen werden het viskrukjes. We wandelden graag in de bergen. En al deden we dit lang niet elk jaar, het was wel onze manier.

Nu zult u zich misschien afvragen waarom ik dit allemaal vertel. Dit vertel ik om een kleine indruk te geven van hoe mijn leven, of ons leven, moet ik zeggen, veranderd is sinds 9 maart 2016.

9 maart 2016 begon net als anders. Dat betekende iets voor 8.30 uur weg op de fiets. Want het is maar 10 minuten fietsen (in mijn tempo toen). Om 8.30 uur sta ik naast een vrachtwagen te wachten in de Schelluinse straat om over te steken de Banneweg op. De vrachtwagen stond links voorgesorteerd dus niks aan de hand. We kregen ruimte om over te steken, ik stap op mijn fiets en het enig dat ik hoor is krak. Het werd

heel stil en zag tot mijn verbijstering dat ik door de vrachtwagen ondersteboven was gereden. Ik heb mijn keel alarm aangezet en een enorme klap op de cabine van de vrachtwagen gegeven en gegild 'je staat op mijn been en je moet eraf'. De chauffeur hoorde mij blijkbaar en reed achteruit.

Even een indruk hoe snel iets kan gaan.

In de rechtszaak hoorden we dat hij 7 seconden vooruit heeft gereden en 3 seconden achteruit. Met een optreksnelheid van ongeveer 5 km. per uur. Zo snel gaat dat dus. De chauffeur stapte uit en toen hij voor de cabine stond zei hij; "Ik heb je niet gezien en ik heb het echt niet expres gedaan". Mijn reactie was direct: "Nee natuurlijk zag je me niet, als dat wel zo was kreeg je nu een knal voor je kaneel".

Dan gaat er ineens een hele boel gebeuren. Een EHBO'er die mij bijstond, mensen die 112 gebeld hebben, politie, ambulance, mensen die ik zelf gebeld heb. Ik heb m'n werk afgebeld en de buurman gebeld. Waarom je buurman? Omdat ik het nummer van mn man niet kon vinden en hij geen auto rijdt. En dat ik naar het ZH moest zover was ik wel. Ik wist niet, hoe m'n telefoon werkte, die had ik net. De chauffeur wilde me helpen, maar die wist net zo veel van de telefoon als ik. Niks dus....Verder was ik zo helder als glas. Die telefoon wist ik voor het ongeluk ook niet.

De chauffeur heeft het telefoonnummer van Frits (mijn man dus) te pakken gekregen en daardoor kon hij contact met Frits opnemen. Wanneer de chauffeur contact gezocht heeft, weten we niet meer. Zowel de chauffeur als Frits zijn dit stukje kwijt. Maar in ieder geval wel snel.

Blijkbaar is het heel bijzonder, dat ik niet boos ben geweest. Ik ben wel eens boos geweest op de situatie, op de pijn of uit frustratie. Maar nooit op de chauffeur.

Er volgden 11 weken UMC. Ik had een gecompliceerde openbotbreuk en..... nou ja, dat is verder niet zo relevant. Maar geloof me, er was genoeg stuk om die 11 weken vol te maken.

In die 11 weken UMC ben ik 7 keer geopereerd en ben 19 keer onder narcose geweest. De wondverzorging ging onder narcose, omdat de wond te groot was. Een tijd, waar ik veel geleerd heb. Lachen en huilen ging in elkaar over. Het was ook een pijnlijke tijd. Ik doe er luchtig over en als het even kan met een flinke dosis humor en zelfspot, maar denk niet, dat het altijd zo gemakkelijk ging en gaat. Het is mijn manier om te relativiseren en zeg nou zelf... ik ben er nog... toch?

In het UMC stond er al snel een maatschappelijk werker naast het bed omdat het toch wel een ernstig trauma was. De chauffeur wilde graag contact met mij en ik met hem. Toch werd dit in het vroege stadium afgeraden en is het contact in stappen gegaan. Eerst mailen, toen sms-en, toen bellen en de laatste stap was het daadwerkelijke bezoek. Wat waren we daar allebei blij mee, dat we elkaar eindelijk konden ontmoeten.

In die tussentijd had hij verschillende keren contact met Frits. Een paar dagen later stond er een bos bloemen van de chauffeur en zijn vrouw naast m'n bed. Mijn reden

van niet boos zijn is voor mij heel simpel. Hoevaak gebeurt het niet, dat je in het verkeer denkt, "zo... dat liep goed af". En hoevaak is dat door een blunder of verkeerde inschatting of door simpelweg niet gezien te hebben van jezelf?

De chauffeur kreeg van zijn werkgever de opdracht om naar een ander adres te gaan en bedacht in een ogenblik, dat hij beter rechtsaf kon gaan. Ik stond in de beruchte hoek. Ik noem het de levende hoek, want ik ben er nog. Ik kan de andere benaming nog steeds niet over mijn lippen krijgen. Het had zo anders af kunnen lopen, maar dat is niet gebeurd. Maar we zijn wel beide slachtoffer.

Ik ben me terdege bewust van het feit dat hier mensen zijn, die dit niet kunnen begrijpen. Ik ben me daar echt bewust van. Dat maakt het ook heel erg dubbel om hier te staan. Want er zijn ook slachtoffers die niet boos zijn, maar dat de veroorzaker geen contact wil of dat de veroorzaker zijn excuses en medeleven wil betuigen, maar dat het slachtoffer of de familie dit niet wil. Maar wij doen het zoals we het doen.

Ik heb het geluk gehad, dat het een chauffeur was, die zijn verantwoording nam. Hij heeft zo snel als mogelijk contact gezocht. Geprobeerd zo goed mogelijk te helpen. Mee heeft geholpen mijn schoen uit te trekken en me mee op de brancard gelegd.

Dat anderen ons contact bijzonder vinden, verbaast ons juist weer. Als we elkaar bellen, kunnen we ons verhaal aan elkaar kwijt. We lachen samen en zijn samen stil. Er is een vriendschap ontstaan.

Zo is hij op mijn verzoek met de vrachtwagen bij ons achter in de straat geweest, omdat ik de vrachtwagen wilde zien. Hij snapte, dat ik bang was voor stilstaande vrachtwagens, want in mijn beleving heeft die wagen helemaal niet gereden. Ik lag er ineens onder. Dat mijn beeld niet klopte van dat ik dacht dat hij op mijn been had gestaan, heeft hij nooit tegengesproken. Toen ik de grootte van het wiel zag, kwam ik zelf tot die conclusie, waarop de chauffeur zei, dat hij wel wist, dat dit niet klopte, maar het was mijn beleving en daar had hij respect voor. Ik heb naast de vrachtwagen gelopen, nog niet aangeraakt, dat durf ik nog steeds niet, maar heb er wel naast gestaan. T.z.t ga ik nog mee met een rit. Dat is er nog niet van gekomen, maar wat in het vat zit.....

Het contact is zo, dat zelfs onze advocaat met advies naar de chauffeur komt. Ook maatschappelijk werk en psycholoog waren bereid om hem ter zijde te staan. We hebben het allebei zwaar. En niet alleen wij. Daar weten de meesten van jullie alles van. Want ook een partner moet er mee dealen, een gezin, vrienden en ga zo maar door.

We kwamen er eigenlijk pas achter dat ons contact anders is dan gemiddeld, toen ik contact had met iemand van de Vereniging Verkeersslachtoffers. Nadat ze mijn verhaal gehoord had, werd gevraagd of ons verhaal gebruikt mocht worden op deze dag, omdat dit eens een positief verhaal is. Meestal loopt het anders. En begrijp me goed, daar geef ik geen oordeel over. Ik heb het getroffen met iemand die begaan met mij is. Het was geen dronken chauffeur of iemand die zat te appen of.... Hij had gewoon pech en reed Ina van de weg.

We zeggen vaak, nu naar ruim 1½ jaar, dat we blij zijn met elkaar. Maar dat we ook niet weten hoe we het anders zouden moeten doen. We doen zoals we doen.

Tijdens de rechtszaak heb ik gebruik gemaakt van het spreekrecht, niet voor mezelf maar om te pleiten voor de chauffeur. Om mildheid. En natuurlijk moet er een straf uit rollen, dat zou voor niemand goed voelen. Maar wees mild, want een ongeluk zit in een klein hoekje. Tijdens de rechtszaak zat er een journalist van het AD bij. Michel Straub. Hij sprak ons aan en vroeg of hij ons mocht interviewen voor de krant. De chauffeur wilde er over nadenken en heeft uiteindelijk dit afgehouden. Ook het spreken hier op de Herdenking. Dat voelt niet goed om te doen vond hij. Daarnaast is hij er niet trots op, hoe we met elkaar omgaan, dit is normaal. En hij is vanzelfsprekend helemaal niet trots op het ongeluk. Hij zegt altijd: "We doen zoals we doen en je moet niet weglopen voor de gevolgen van je handelen en je moet je verantwoording nemen".

Hoe gaat het nu?

Mijn huidige stand van zaken is, dat ik mijn werk niet meer kan doen. Dat is een verwerkingsproces en dat heeft tijd nodig. Ik heb elke dag pijn en pas zei ik tegen de fysiotherapeut, dat ik beter op kan noemen wat niet zeer doet, dan ben ik eerder klaar. We kunnen (op dit moment) niet wandelen, en zeker niet in de bergen, maar we hebben nu een fiets die in de plaats gekomen is voor het wandelen.

Maar ik ben een gezegend mens, want ik leef in een land waar goede medische zorg is, een land waar beroep gedaan kan worden op advocaten, deskundigen in de vorm van specialisten en ervaringsdeskundigen. Dat ik er zo bij loop had niemand verwacht. Maar de artsen begrijpen hier niks van. Er is zelfs sprake geweest van amputatie. Dat is gelukkig niet doorgegaan, maar dat ik zo kan lopen en al is het nu nog met een stok en gaat het niet zo snel. Ik kan lopen. Het voordeel van met een stok lopen zeg ik altijd is dat mensen me groeten, me voorrang geven en vriendelijk doen. En doordat ik een stuk langzamer loop zie ik veel meer. Al heb ik de eerste rit met m'n stok wel tranen wegslikken gedaan hoor. Het is geen stoerdoenerij. Natuurlijk kan ik ook zeggen: "wat vreselijk, ik loop op mn 51 ste al met een stok, dat had ik niet echt gepland. En niet meer naar buiten gaan omdat ik me schaam". Maar dat vertik ik, want ik schiet er niks mee op. Ik zou verzuren en zou de mensen uit mn omgeving op den duur kwijt raken. Dat ik er nu zo bij loop, is echt niet alleen omdat de chauffeur en ik zo'n goed contact hebben, maar het helpt wel. Het helpt in het verwerkingsproces voor beide partijen. Het is knetterhard werken, ik zeg wel eens revalideren is een fulltime baan en dat terwijl ik parttime werkte. Ik heb erg veel steun gehad, positieve mensen om me heen en niet te vergeten Kracht van Boven.

Elke dag, als hij in zijn vrachtwagen stapte, stapte ik met hem mee de wagen in. Dat is nu over, doordat hij in een andere vrachtwagen rijdt. Zijn proces was ook heftig. Want hij moest wel elke dag de weg weer op. Hij kon zijn verhaal niet "wereldkundig" maken, want hij was de veroorzaker van het ongeluk. Dat maakt het voor veroorzakers veel moeilijker. Ik heb het nu niet over daders. Een dader is voor mij iemand die moedwillig risico's neemt door met alcohol op achter het stuur te gaan, of met zijn of haar mobiel zit te rotzooien of ander werk zit te doen achter het stuur. Dat is een heel ander

verhaal. Toch hoop ik dat als de veroorzaker of de dader oprecht excuses maakt, niet om zijn straf proberen te beïnvloeden, maar inziet dat hij fout is geweest en zijn leven betert, dat er een toenadering zou kunnen zijn tussen dader en slachtoffer. Want mijn mening is dat wrok en haat niet helpt in het genezingsproces. Ik weet, dat ik me op glad ijs bevind en dat misschien mensen denken of straks tegen mij zeggen "je moest eens weten". Ik sta hier niet om mensen te kwetsen, ik sta hier om te vertellen hoe wij er mee omgaan.

U vraagt zich misschien af wat mijn doel is.

Mijn doel is enerzijds om met mijn/ons verhaal te laten zien, hoe bij bij ons ging en gaat. En voor ons werkt dit goed. Probeer begrip te hebben voor elkaar. En al kan je dat niet gelijk, maar ook die ander heeft zijn verhaal en ook die ander zijn leven gaat en moet verder. Maar ik denk dat ik begrijp dat je er anders in kunt staan. Je zal maar door een dronken automobilist in de prak worden gereden, en dan moeten horen dat hij al diverse keren veroordeeld is. Dan wordt je woest, dan kan ik snappen.

Vergeven betekent niet vergeten. Met vergeven kan je verder met je leven. Vergeven betekent loslaten en doorgaan met een leven, dat wel eens 180 graden gedraaid kan zijn.

Anderzijds is mijn doel om mensen bewust te maken, dat als ze in het verkeer deelnemen, daar mee bezig moeten zijn, niet met allerlei randzaken. Maar dat geldt dus voor iedereen. Ook voor mensen, die hun honden uitlaten. Zo had ik bijna een hondje voor mijn wiel van de fiets, omdat de mevrouw druk met haar telefoon was. Ik vroeg me in mezelf af, wie laat je nu uit, je honden of je telefoon. Maar dat terzijde. Ik had het gelukkig in de gaten, want door het ongeluk ben ik wel heen heel stuk allertier geworden. Het ging goed, dit was weer zo'n momentje van Niet alleen automobilisten, vrachtwagenchauffeurs maar ook fietsers, wandelaars en scootmobiel rijders, ja ook die....

En ten derde om er voor verkeersslachtoffers te zijn. Wie begrijpt het vaak beter dan een ervaringsdeskundige? Ik wil er zijn voor zowel slachtoffers als veroorzakers.

Mijn leven heeft een andere wending gekregen. Ik wil kijken wat het me gebracht heeft. Of zoals de journalist van het AD zei; "jij keert het ongeluk ten goede". Ja dat klopt. Want in een hoekje simmen helpt me niet verder. Niet, dat ik nooit verdrietig ben. Ik jank wat af. Ik zou geld kunnen verdienen als ik aandelen zou nemen in de papieren zakdoekjes. Nee, natuurlijk gaat het me niet in de koude kleren zitten. Elke situatie is anders. Elk mens is anders. En je kunt niet van te voren bedenken hoe je reageert. Wij doen het zo. En ik hoop dat dit een inspiratie kan zijn voor anderen, die misschien helemaal vast zitten in hun situatie. Ik hoop dat diegenen eruit kunnen komen. Praat er over, zoek hulp, kijk of misschien een mediator iets kan betekenen.

Ik sta hier niet zo van: kijk mij of kijk ons nou eens. Absoluut niet. Hoe mijn leven verder loopt? Nou, in ieder geval voorlopig met een stok. En verder.... We zien wel.

Het gezegde "Er is een streep door je rekening getrokken" heb ik wat aangevuld. Voor mij is het "Als er een streep door je rekening is gezet, is het de kunst om een nieuwe rekening te openen".

Bedankt voor uw aandacht en geduld om te luisteren. Het was denk ik toch nog een lang verhaal.

**Toespraak van de heer
Prof. Dr. Antony Pemberton**

Victimoloog en directeur van
onderzoeksinstituut "Intervict" van de
Universiteit van Tilburg

Geachte aanwezigen,

Het is voor mij een grote eer om u vandaag toe te mogen spreken op deze dag, deze 22ste Herdenking van verkeersslachtoffers. Een dag waarop we gezamenlijk stil staan bij de honderden doden en tienduizenden gewonden die in het verkeer vallen en hun geliefden. Een woord van dank en bewondering ook voor de Vereniging Verkeersslachtoffers en haar voorzitter Caroline Reindl, voor het belangrijke werk wat zij dag in dag uit uitvoeren.

Ik ben gevraagd om het woord aan u te richten in mijn hoedanigheid als hoogleraar victimologie aan de Universiteit van Tilburg en directeur van het onderzoeksinstituut INTERVICT dat daar aan de rechtenfaculteit gehuisvest is. Een wetenschappelijke bijdrage. Dat laatste kan nog wel eens het misverstand in de hand werken dat er hier een expert aan het woord is. Ik hou me inderdaad al nagenoeg mijn hele professionele carrière bezig met het onderzoek naar de ervaring van verschillende vormen van slachtofferschap en leid inmiddels een instituut waar 25 andere onderzoekers hetzelfde doen, maar ik zou me zelf niet als de echte expert willen omschrijven. Nee, die echte experts zijn vandaag al aan het woord geweest en bezetten de meeste van de stoelen in deze kerk. Het zijn namelijk degenen die zelf slachtoffer of nabestaande van een verkeersongeluk zijn. Ervaringsdeskundigheid is in dit onderwerp onvervangbaar.

De reden dat ik dat zeg hangt samen met het bijzonder goed gekozen thema van vandaag. "Omgaan met een veranderd leven". Het lijkt mij de kerntaak van een ieder die van de ene dag op de andere dag zijn geliefde is verloren of gewond of gehandicapt is geraakt in het verkeer.

De omvang van deze verandering kan ik het beste duiden aan de hand van de term 'levenswereld' van de Duitse filosoof en fenomenoloog Edmund Husserl. Het heeft wat gemeen met het misschien bekendere woord 'leefwereld', de sociale, culturele en etnische achtergrond van mensen, maar betekent toch net iets anders. Misschien kan ik het begrip levenswereld het best uitleggen aan de hand van het hoge flatgebouw Westpoint wat het stadsvergezicht van Tilburg domineert. Elke appartement in deze 100 meter hoge wolkenkrabber heeft een andere kleur verlichting, dus als je er voorstaat kun je letterlijk honderden verschillende appartementen zien, met honderden verschillende gezinnen er in.

Elke keer als ik dat doe, als ik voorbij Westpoint loop, dan realiseer ik mij weer even dat achter elk van die kleuren, dus in elk appartement, in elk gezin, in elk lid van het gezin een hele wereld schuilgaat. Elk van die individuele mensen kent namelijk een eigen wereld van ervaringen en herinneringen, opgedaan in een leven, een eigen wereld van relaties, met hun directe omgeving maar ook met hun cultuur, geschiedenis en spiritualiteit, een eigen wereld van liefdes, die betekenis en zin geven aan hun bestaan en een eigen wereld van verhalen, waarmee de verbanden tussen verschillende fases van het leven en tussen het leven en de gemeenschap en cultuur wordt gelegd. Ze vormen het fundamentele kader, de basisveronderstellingen waarmee mensen nieuwe ervaringen benaderen, het uitgangspunt voor het begrijpen wat er in hun leven gebeurt, het fundament onder de plannen en hoop voor de toekomst. Deze levenswereld, waarvan wij er allen 1 hebben, maar die voor ons allen net anders is, is waar Husserl op doelde. De verschillen in onze levenswerelden betekenen dat gebeurtenissen buiten ons door een ieder net weer anders beleefd zullen worden. Elke nieuwe gebeurtenis wordt weer in meer of mindere mate onderdeel van onze levenswereld. We hebben iets nieuws geleerd, iemand nieuws leren kennen, een nieuw verhaal, een nieuw idee.

Sommige gebeurtenissen hebben echter een dusdanige impact op ons dat ze onze levenswereld verstoren of ondermijnen. In het Engels zou ik dat een negatief "life-event" noemen, een negatieve levensgebeurtenis. Dergelijke levensgebeurtenissen tasten het fundamentele kader zelf aan. Het zijn gebeurtenissen die ver buiten het bereik liggen van wat we nog als normaal zouden kunnen bevatten, herinneringen die te vreselijk of te traumatisch zijn om goed in ons geheugen te worden ingebed. Het zijn gebeurtenissen die relaties stukmaken, direct door de gebeurtenis zelf, maar ook indirect doordat de ervaring onze link met onze sociale omgeving bemoeilijkt. Goede vrienden begrijpen ons niet meer, kunnen zich niet goed inleven in wat we hebben meegemaakt, snappen niet hoe zeer we zijn geraakt en veranderd door de gebeurtenis. Gebeurtenissen die liefdes aan ons leven ontrukken, de mensen – onze partners, kinderen en ouders – waarom heen we onze levens hebben opgebouwd, en waarvoor we alles in ons leven zouden doen. De fysieke activiteiten die ons zo veel plezier geven, maar die ineens onmogelijk zijn geworden. En aan de verhalen waarmee we de verschillende touwen van ons leven aan elkaar knopen. De ervaring lijkt zich vaak te onttrekken aan elke zin en betekenisgeving, hoe maken we een verhaal –een levensverhaal- die de persoon van voor het plaatsvinden van de gebeurtenis verbindt met het heden, en deze in staat stelt weer plannen te maken voor de toekomst?

Het zijn -vermoed ik- zaken die veel mensen in deze zaal bekend zullen voorkomen: het meemaken van een ernstige verkeersongeluk is precies zo'n levensgebeurtenis. De Amerikaanse psychologe Ronnie Janoff-Bulman noemde de ervaring van slachtofferschap in de titel van haar boek een van Shattered Assumptions, wat zich laat vertalen als Versplinterde, of zelfs vermorzelde vooronderstellingen. In meer of mindere mate ondermijnt een verkeersongeluk de levenswereld van mensen zelf en daarmee het fundament waarmee ze de wereld benaderen. De implicaties hiervan kunnen zich daarmee ook uitstrekken tot alle uithoeken van het leven, niet alleen zaken die direct in contact staan met de gebeurtenis. De veelheid aan vragen die dit oproept worden allen

ineens aan het slachtoffer of nabestaande gesteld, terwijl deze tegelijkertijd om moet gaan met de fysieke, mentale en praktische nasleep.

Het feit dat mensen onder deze condities heel vaak goed in staat blijken om wel om te gaan met deze verandering in het leven is een sterk bewijs van de menselijke veerkracht en aanpassingsvermogen. Maar het is niet iets waar we zonder meer van zouden mogen uitgaan: het herbouwen en helen van een versplinterde levenswereld is een enorme opgave.

De maatschappelijke reactie is daarbij zeker niet altijd even behulpzaam. Het is een bekend gegeven uit de sociale psychologie dat veel mensen bij het zien van lijden op zoek gaan naar verklaringen die een deel van de schuld in de schoenen van slachtoffer schuiven of proberen te veinzen dat het met de gevolgen best meevalt. Wie goed doet, goed ontmoet, dus wie iets slechts meemaakt, zal wel iets hebben gedaan om dit gevolg te krijgen. Dergelijke *victim blaming* gebeurt ook onder condities waarin mensen daadwerkelijk hebben kunnen zien dat het slachtoffer er hoegenaamd niets aan kon doen. De negatieve reacties beperken zich echter niet tot victim blaming. Velen van de aanwezigen hier zullen wellicht ook mee hebben gemaakt, dat de omgeving toch het liefste ziet dat ze na enige tijd van rouw en verdriet, 'de draad weer oppakken', het verleden het verleden laten en meer dies zij. Mensen worden ongemakkelijk van het zien van langdurig lijden, zeker ook als deze het gevolg is van ongeluk. En hopen dan ook daarom dat er achter deze regen ook weer zonneschijn is. Dat het vertalen van deze hoop in vaak onnozele en onzinnige adviezen is echter iets wat ze beter zouden kunnen nalaten.

Maar dergelijke evident nadelige reacties is zeker niet de enige manier waarmee de maatschappij het omgaan met een veranderd leven eerder bemoeilijkt dan ondersteunt. Ook in beleid en –hand in eigen boezem– wetenschap is dat het geval. De veelomvattende ervaring van de aantasting van de levenswereld wordt in handzame stukjes opgedeeld, waarin steeds het perspectief van de betreffende beroepsgroep domineert. De jurist en het recht gaat het dan in hoofdzaak om de bewijsbaarheid elementen van het juridische begrip roekeloosheid bijvoorbeeld, de verzekeraar en de econoom om de vertaling van het leed en de fysieke gevolgen in geld en de therapeut en de psychologie om de preventie of genezing van de posttraumatische stress stoornis. Hou me ten goede, dit kan allemaal heel belangrijk zijn en ieder zijn taak, maar van belang is wel dat de ervaring van het slachtoffer niet uit nette deelgebiedjes bestaat die goed van elkaar te scheiden zijn en te reduceren zijn tot een geldbedrag, een uitspraak van de rechter en een set EMDR-sessies.

Ook in de wetenschap zouden we beter moeten beseffen dat deze ervaring holistisch is, betrekking heeft op de mens als geheel en doorgaans alleen goed te begrijpen is in de termen van het perspectief van een individueel slachtoffer: in zijn of haar levenswereld inderdaad. Het gegeven dat de wetenschap dat niet voldoende doet was Husserl al in 1936 duidelijk. De titel van zijn laatste, niet geheel afgemaakte boek luidde namelijk '*De crisis van de Europese wetenschappen*'. Husserl ondervond op dat moment zelf aan de lijve –als Joodse wetenschapper in Nazi-Duitsland– wat een versplinterde levenswereld kan inhouden. Het huidige onderzoeksproject van Intervict naar de levensverhalen van verkeersslachtoffers en nabestaanden, 'Slachtoffers op het

kruispunt' van mijn collega's Pauline Aarten en Rik Ceulen, probeert de handschoen van Husserl op te pakken. En daarmee een daadwerkelijk bijdrage te leveren aan de vraagstukken hoe wij om moeten gaan met een veranderd leven.

Ik dank u voor uw aandacht.

Sluiting door Caroline Reindl

We zijn aan het einde gekomen van deze Herdenking Verkeersslachtoffers. Bij deze Herdenking hebben wij hele mooie en aangrijpende verhalen gehoord van Marten Buis en Ina Terlouw. Troostende woorden van mevrouw Gerbrands. We hebben ook hele goede toespraken gehoord van de heer Max van Middelkoop en van de heer Prof. Dr. Antony Pemberton. Onze dank aan u allemaal! Onze dank gaat ook uit naar:

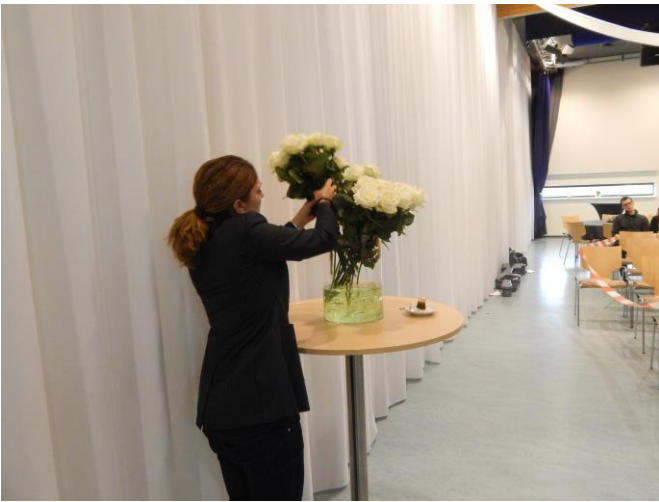
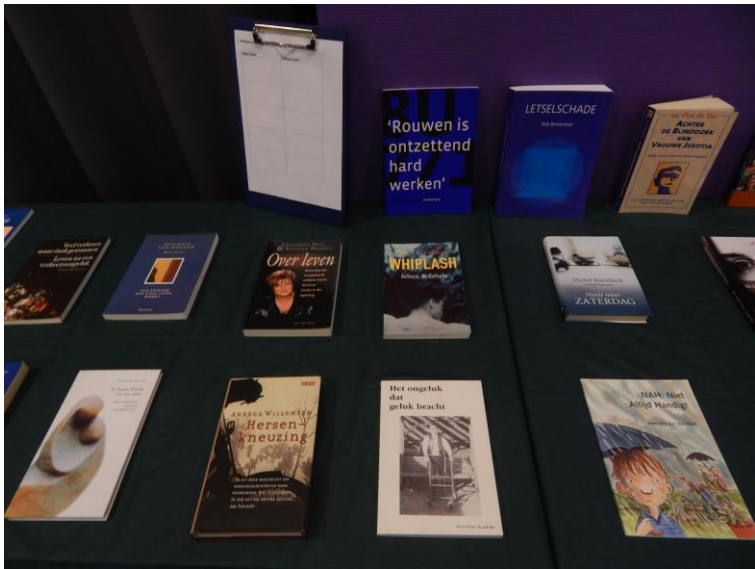
- U allemaal, omdat u hier naar toe bent gekomen!
- Naar het duo Marlot Hendriks en Koen Hutten, omdat zij zulke mooie muziek hebben gespeeld.
- Naar Leo Vollebregt, de echtgenoot van Nelly, die de foto's maakte.
- Naar mijn collega-bestuurslid Jetty van de Werf, die hele mooie fotocollages maakte van vele slachtoffers in de loop van de jaren en van bermmonumenten.
- Naar mijn dochter Marleen Behage, die de rozen aanreikte aan Hans van Maanen en hielp met de inrichting van de zaal.
- Naar de bestuursleden van de VVS, die gezamenlijk deze dag hebben georganiseerd, maar die ook vandaag heel actief waren. (Nelly Vollebregt, Hans van Maanen, Jetty v.d. Werf en Marten Buis).
- Naar Anneke Hesterman, die vandaag bij binnenkomst uw gastvrouw was.
- Wij willen verzekeraar Interpolis en de provincies Friesland, Groningen, Overijssel en Gelderland bedanken, omdat zij financieel deze herdenking mogelijk hebben gemaakt.

Nu wil ik nog een paar andere mededelingen doen:

- ✓ Zoals we dat altijd doen, worden de bloemen en bloemstukken door bezoekers naar ziekenhuizen en revalidatiecentra gebracht. Als u ook een bloemstuk wilt meenemen en aanbieden aan een ziekenhuis of revalidatie-inrichting, dan moet u zich na afloop melden bij Jetty van der Werf.
- ✓ De Vereniging Verkeersslachtoffers maakt na de herdenking altijd een herdenkingsboekje, waar alle toespraken van vandaag in staan. Ook dit jaar zullen wij het herdenkingsboekje plaatsen op onze website.
- ✓ Het Zwartboek, dat wij in 2015 hebben uitgegeven en waarover veel te doen is geweest, krijgt weer een update, de Appendix 2017, met de nieuwste ontwikkelingen. Deze nieuwe update zal binnenkort klaar zijn en verschijnt weer op de website, waar u het kunt lezen en downloaden.
- ✓ En dan wil ik nog een persoonlijke mededeling aan u doen: dit was de laatste keer, dat ik als voorzitter van de VVS de Herdenking Verkeersslachtoffers leidde. Bij de ALV in 2018 treed ik als voorzitter af, omdat ik 2 termijnen lang voorzitter ben geweest en het stokje ga overdragen aan een nieuwe voorzitter. We hebben nu een fantastisch bestuur en ik ben er van overtuigd dat de Herdenking 2018 zeker goed door hen georganiseerd gaat worden!
- ✓ En als laatste mededeling: U bent van harte welkom om met ons na te praten met een kopje koffie/thee of fris.

Ik dank u allemaal dat u er was en ik wens u een goede en veilige thuisreis!

- Belangenbehartiging
- Preventie
- Lotgenotencontact
- Vraagbaak

www.verkeersslachtoffers.nl

De Herdenking Verkeersslachtoffers werd financieel mogelijk gemaakt door verzekeraar Interpolis en door de provincies Friesland, Groningen, Gelderland en Overijssel.